



**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**

Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας  
και Οικονομικών

Γενική Γραμματεία Εταιρικού Συμφώνου

Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)

Γεν. Διεύθυνση Θεσμικής και Επιχειρησιακής

Υποστήριξης ΕΣΠΑ (ΓΔΘΕΥ)

Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και

Χρηματοδοτικών Εργαλείων (ΕΥΚΕ-ΧΕ)

ΕΥΚΕ-ΧΕ: 1098

Ταχ. Δ/ση : Νίκης 10, Σύνταγμα  
Ταχ. Κώδικας : 105 63, Αθήνα  
Πληροφορίες : Α. Δρακάτου  
Τηλέφωνο : 210 3742071  
Fax : 210 3742063  
Email : stateaid\_unit@m nec.gr

Προς : Ειδική Υπηρεσία Δίκαιης Αναπτυξιακής  
Μετάβασης  
Διαχειριστική Αρχή Προγράμματος  
Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης  
Μητροπόλεως 45, Αθήνα, 10556  
e-mail: vdertilis@mou.gr,  
vbartzi@mou.gr,  
mmakropoulou@mou.gr,  
dmoraiti@mou.gr

**ΘΕΜΑ: Διατύπωση γνώμης σχετικά με το σχέδιο Πρόσκλησης υποβολής προτάσεων με τίτλο «Εργασίες αποκατάστασης και αναγέννησης Ορυχείου Βεγόρας»**

Σχετ: Το από 26/8/2024 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της Υπηρεσίας σας με θέμα «Διατύπωση γνώμης» (αρ.πρωτ. εισ. ΥΠΟΙΚ 121407/ΕΥΚΕ ΧΕ 1098/27-8-2024)

Σε συνέχεια του ανωτέρω σχετικού, υποβλήθηκε στην Υπηρεσία μας σχέδιο πρόσκλησης υποβολής προτάσεων με τίτλο «Εργασίες αποκατάστασης και αναγέννησης Ορυχείου Βεγόρας». Λαμβάνοντας υπόψη το θεσμικό πλαίσιο των Κρατικών Ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όσον αφορά στην υπαγωγή ή μη στο καθεστώς των Κρατικών Ενισχύσεων των εν λόγω δράσεων, σημειώνονται τα εξής:

1. Με βάση την περιγραφή των επιλέξιμων προς χρηματοδότηση πράξεων που αναφέρονται στο κεφάλαιο 1 «Περιεχόμενο Πρόσκλησης», η συγκεκριμένη δράση εντάσσεται στην



Με τη συγχρηματοδότηση  
της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Προτεραιότητα 3 του Προγράμματος ΔΑΜ 2021-2027, στην κατηγορία παρέμβασης 3.1, η οποία υποστηρίζει επενδύσεις αναπροσαρμογής των εδαφών και των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία στις ΠΕ Κοζάνης και ΠΕ Φλώρινας, καθώς και στο Δήμο Μεγαλόπολης. Ειδικότερα με βάση το εγκεκριμένο πρόγραμμα ΔΑΜ 2021-2027, αντικείμενο της κατηγορίας παρέμβασης 3.1, είναι η υλοποίηση δράσεων που σχετίζονται με την αναπτυξιακή αξιοποίηση αποκατεστημένων εδαφών που βρίσκονται στην κυριότητα του Δημοσίου και σχετίζονται με παρεμβάσεις για την αναγέννηση/αναπροσαρμογή και επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων και εγκαταστάσεων.

Η υλοποίηση των εργασιών και υποδομών που θα πραγματοποιηθούν μέσω της συγκεκριμένης δράσης, είναι αναγκαία για την **αναγέννηση (αποκατάσταση και επανάχρηση) της άμεσης και ευρύτερης επηρεαζόμενης περιοχής** και την αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων που έχουν ανακύψει από το εγκαταλελειμμένο ορυχείο της Βεγόρας.

Η περιοχή του έργου βρίσκεται στη κτηματική περιοχή Αγροκτήματος Βεγόρας του Δήμου Αμυνταίου. Οι πλησιέστεροι οικισμοί στην Κοινότητα Βεγόρας είναι ο οικισμός Λεβαΐας σε απόσταση 2,7χλμ και ο οικισμός Αγίου Παντελεήμονα σε απόσταση 4,00 χλμ. Η εξεταζόμενη περιοχή είναι συνολικού εμβαδού 1.420 στρέμματα, αποτελούμενη από δύο επιμέρους Περιοχές 1 και 2 με επιμέρους εμβαδά 868 στρέμματα και 552 στρέμματα, αντίστοιχα. Η Περιοχή 1 αφορά στο ορυχείο, ενώ η Περιοχή 2 αφορά στις αποθέσεις.

Στο Ορυχείο Βεγόρας ή Βαρβούτη η εξόρυξη άρχισε τη δεκαετία του 1930 με τις εξορυκτικές εργασίες να διαρκούν έως το 2003, έτος κατά το οποίο οι μισθωτές απώλεσαν το δικαίωμα εκμετάλλευσης του λιγνίτη. Έκτοτε ο χώρος εγκαταλείφθηκε χωρίς να πραγματοποιηθεί η παραμικρή παρέμβαση στην κατεύθυνση της αποκατάστασης. Αποτέλεσμα αυτής της σχεδόν εικοσαετούς αδράνειας είναι να αναπτυχθούν στο χώρο φαινόμενα γεωτεχνικής αστάθειας με εμφάνιση κατολισθήσεων, φαινόμενα αυταναφλέξεων, ενώ επίσης παρατηρείται και ανεξέλεγκτη απόθεση πάσης φύσεως απορριμμάτων (υλικά κατεδαφίσεων, παλιά έπιπλα, ελαστικά, κ.λπ.), με συνέπεια τη δημιουργία δυσμενών συνθηκών στην περιοχή και την υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Συγχρόνως, στην περιοχή διέλευσης της τοπικής οδού η οποία ενώνει τον οικισμό της Βεγόρας με την εθνική οδό Πτολεμαΐδας - Φλώρινας παρουσιάζονται έντονα φαινόμενα αστάθειας, καθώς αυτή βρίσκεται εντός παλαιών αποθέσεων οι οποίες ολισθαίνουν. Προκειμένου να αναβαθμιστεί το περιβάλλον και ως εκ τούτου και η ευρύτερη περιοχή, επιλέχθηκε η λύση της **διάστρωσης - διαμόρφωσης εδαφών**, ώστε με την επιτελούμενη αποκατάσταση να αναβαθμιστεί όχι μόνο ο συγκεκριμένος χώρος αλλά και το ευρύτερο περιβάλλον, καθώς θα εκλείψουν οι επιβαρυντικοί παράγοντες οι οποίοι μέχρι τώρα δημιουργούν δυσμενείς συνθήκες στην περιοχή. Συγχρόνως θα αποκατασταθεί η οπτική επαφή με τη προς νότο περιοχή και θα αποκατασταθεί η ασφάλεια της περιοχής.

Η αρχική/πρότερη χρήση των εκτάσεων του ορυχείου Βεγόρας ήταν καλλιεργητική. Το υπό μελέτη έργο εκτιμάται ότι θα αποφέρει στην περιοχή σημαντικά οφέλη, αφού ο χώρος θα αναβαθμιστεί αισθητικά και περιβαλλοντικά σε σχέση με την έως τώρα εικόνα του και η περιοχή θα επανέλθει στην πρότερη/αρχική της χρήση (καλλιεργητική γη). Ο Δήμος Βεγόρας θα αποτελεί το Φορέα Διαχείρισης της αποκατεστημένης έκτασης που θα αποδοθεί στον πρωτογενή τομέα.



Στις καλλιεργητικές εκτάσεις προβλέπεται να δημιουργηθούν περίπου 100 θέσεις εργασίας/μερίδες, για καθεμία από τις οποίες υπολογίζεται πως η οικονομική απόδοση θα ανέρχεται στα 10.000-12.000 ευρώ ετησίως, δηλαδή θα προσφέρουν ένα καλό συμπληρωματικό εισόδημα. Πέραν των 100 άμεσων θέσεων εργασίας, θα δημιουργηθούν και πολλές έμμεσες, κατά την περίοδο της κλάδευσης ή της φροντίδας της καλλιέργειας.

Δυνητικός δικαιούχος των πράξεων είναι ο Δήμος Αμυνταίου και όσοι φορείς έχουν συνάψει προγραμματική σύμβαση με τον παραπάνω αναφερόμενο και η συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη που διατίθεται για την ένταξη πράξεων με την παρούσα πρόσκληση ανέρχεται σε 30.400.000 €.

2. Το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, ορίζει τις κρατικές ενισχύσεις ως «ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής [...], κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές. Με βάση την Ανακοίνωση της Επιτροπής για την έννοια της Κρατικής Ενίσχυσης (2016/C 262/01) που εξειδικεύει το άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται μόνο όταν ο αποδέκτης της ενίσχυσης είναι «επιχείρηση». Ως «επιχείρηση» θεωρούνται όλες οι οντότητες που ασκούν οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τις διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής τους. Οικονομική δραστηριότητα αποτελεί κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά.
3. Προκειμένου μια χρηματοδότηση προς οποιονδήποτε φορέα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα να θεωρηθεί ότι ενέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, πρέπει να ισχύουν σωρευτικά τα παρακάτω κριτήρια:
  - χορήγηση/μεταφορά κρατικών πόρων
  - επιλεκτική ενίσχυση προς ορισμένες επιχειρήσεις ή κλάδους της οικονομίας
  - παροχή πλεονεκτήματος
  - νόθευση ή απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού και του ενδοενοσιακού εμπορίου
4. Στο σημείο 203 της ανωτέρω αναφερόμενης Ανακοίνωσης διευκρινίζεται ότι «η δημόσια χρηματοδότηση υποδομών που δεν προορίζονται να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης εξαιρείται κατ' αρχήν από την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Αυτό αφορά, για παράδειγμα, τις υποδομές που προορίζονται για δραστηριότητες τις οποίες το κράτος εκτελεί κανονικά κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας (για παράδειγμα, ... υποδομές ...προστασίας από πλημμύρες και διαχείρισης της υψηλής και χαμηλής στάθμης των υδάτων προς το γενικό συμφέρον, ...) ή που δεν χρησιμοποιούνται για την παροχή αγαθών και υπηρεσιών σε μια αγορά (για παράδειγμα, δρόμοι οι οποίοι είναι διαθέσιμοι για δωρεάν δημόσια χρήση). Οι δραστηριότητες αυτές δεν είναι οικονομικής φύσης και, κατά συνέπεια, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, όπως και η δημόσια χρηματοδότηση των σχετικών υποδομών».

Στη συνέχεια στο σημείο 205 επισημαίνεται ότι «Σε περίπτωση που μια υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές όσο και για μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση για την κατασκευή της θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις



κρατικές ενισχύσεις μόνο στον βαθμό που καλύπτει τις δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες.».

5. Στο σημείο 17 της ίδιας Ανακοίνωσης (2016/C 262/01) αναφέρεται ότι, «το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση όπου το Δημόσιο ενεργεί «ασκώντας δημόσια εξουσία» ή όταν οι δημόσιες οντότητες ενεργούν «υπό την ιδιότητά τους ως δημόσιες αρχές». Μια οντότητα μπορεί να θεωρηθεί ότι ενεργεί ασκώντας δημόσια εξουσία σε περίπτωση που η εν λόγω δραστηριότητα εμπίπτει στις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους ή συνδέεται με αυτές λόγω της φύσεως, του αντικειμένου και των κανόνων στους οποίους υπόκειται. Σε γενικές γραμμές, εκτός των περιπτώσεων όπου το οικείο κράτος μέλος έχει αποφασίσει να εισαγάγει μηχανισμούς της αγοράς, οι δραστηριότητες που εκ της φύσεώς τους εμπίπτουν στα προνόμια δημόσιας αρχής και ασκούνται από το κράτος δεν συνιστούν οικονομικές δραστηριότητες».
6. Τέλος, σύμφωνα με το σημείο 68 της εν λόγω Ανακοίνωσης «Για τον καθορισμό του εάν ένα μέτρο παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα στην επιχείρηση δεν έχει επίσης σημασία η ακριβής μορφή του μέτρου. Η έννοια της κρατικής ενίσχυσης δεν περιλαμβάνει μόνο τη χορήγηση θετικών οικονομικών πλεονεκτημάτων αλλά και την ελάφρυνση από οικονομικές επιβαρύνσεις, η οποία μπορεί επίσης να αποτελέσει πλεονέκτημα. Η ελάφρυνση από επιβαρύνσεις είναι μια ευρεία κατηγορία που περιλαμβάνει οποιαδήποτε μείωση των επιβαρύνσεων που βαρύνουν κανονικά τον προϋπολογισμό μιας επιχείρησης. Στην κατηγορία αυτή συγκαταλέγονται όλες οι περιπτώσεις στις οποίες οι οικονομικοί φορείς απαλλάσσονται από το εγγενές κόστος των οικονομικών δραστηριοτήτων. Για παράδειγμα, ... Καλύπτει επίσης περιπτώσεις στις οποίες ορισμένοι φορείς δεν υποχρεούνται να επιβαρυνθούν με δαπάνες στις οποίες υποβάλλονται κανονικά άλλοι συγκρίσιμοι φορείς βάσει δεδομένης έννομης τάξης, ανεξάρτητα από τον μη οικονομικό χαρακτήρα της δραστηριότητας με την οποία σχετίζονται οι δαπάνες αυτές.».
7. Στις περιπτώσεις αποκατάστασης εδαφών, προκειμένου να εξεταστεί η ύπαρξη ή μη στοιχείων κρατικής ενίσχυσης, είναι αναγκαίο να διερευνηθεί λεπτομερώς τι αφορούν οι προς χρηματοδότηση δραστηριότητες (π.χ. αποκατάσταση περιβαλλοντικών ζημιών από προηγούμενη οικονομική δραστηριότητα, προετοιμασία εδάφους για περαιτέρω/διαφορετική χρήση, δημιουργία υποδομών που δεν προορίζονται να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης, όπως δρόμοι διαθέσιμοι για δωρεάν για δημόσια χρήση ή έργα για προστασία από πλημμύρες/κατολισθήσεις κλπ.). Με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, οι επιμέρους δράσεις δύναται να εμπίπτουν ή όχι στο πεδίο εφαρμογής των κρατικών ενισχύσεων.

Παράλληλα, η ύπαρξη στοιχείων κρατικής ενίσχυσης πρέπει να διερευνηθεί σε επίπεδο δικαιούχου, ιδιοκτήτη ή/και φορέα διαχείρισης της έκτασης, καθώς και μετέπειτα χρήστη ή αγοραστή.

8. Αναφορικά με την εξυγίανση περιβαλλοντικής ζημίας, όπως αναφέρεται στο άρθρο 45, παρ. 5, του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης («Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός»), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει, «Με την επιφύλαξη της οδηγίας 2004/35/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ή άλλων σχετικών ενωσιακών κανόνων σχετικά με την ευθύνη για περιβαλλοντικές ζημίες, αν η οντότητα ή επιχείρηση που ευθύνεται για την περιβαλλοντική ζημία σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο σε κάθε κράτος μέλος προσδιοριστεί,



η εν λόγω οντότητα ή επιχείρηση αναλαμβάνει το κόστος των εργασιών που είναι αναγκαίες για την πρόληψη και τη διόρθωση της υποβάθμισης και της μόλυνσης του περιβάλλοντος σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», και δεν χορηγείται ενίσχυση για τις εργασίες τις οποίες η οντότητα ή επιχείρηση υποχρεούται εκ του νόμου να εκτελέσει. Το κράτος μέλος λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της άσκησης μέσων έννομης προστασίας, προκειμένου η οντότητα ή επιχείρηση που ευθύνεται για την περιβαλλοντική ζημία να προσδιοριστεί και να υποχρεωθεί να επωμιστεί το σχετικό κόστος. Όταν η οντότητα ή επιχείρηση που φέρει την ευθύνη σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί ή να υποχρεωθεί να επωμιστεί το κόστος της αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημίας που προκάλεσε, ιδίως επειδή η υπεύθυνη επιχείρηση έχει παύσει νομικά να υφίσταται και καμία άλλη επιχείρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί νόμιμος ή οικονομικός διάδοχός της, ή όταν δεν υπάρχει επαρκής οικονομική εγγύηση για την κάλυψη του κόστους εξυγίανσης, μπορεί να χορηγηθεί ενίσχυση για τη στήριξη των εργασιών εξυγίανσης ή αποκατάστασης. Δεν χορηγούνται ενισχύσεις για την εφαρμογή αντισταθμιστικών μέτρων που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 4 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου.».

Τονίζεται ότι στην παρ. 4 του ίδιου άρθρου καθορίζεται ότι «το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται επίσης στις ενισχύσεις για εξυγίανση ή αποκατάσταση μετά το κλείσιμο σταθμών ηλεκτροπαραγωγής και τη διακοπή εξορυκτικών δραστηριοτήτων».

Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 1 ιθ) του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού, ο συγκεκριμένος Κανονισμός εφαρμόζεται για ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος που δεν υπερβαίνουν τα 30 εκ. ευρώ ανά επιχείρηση και ανά επενδυτικό έργο.

Επιπλέον, σύμφωνα με την παρ. 6 του άρθρου 45 του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού, για τις επενδύσεις στην εξυγίανση περιβαλλοντικής ζημίας ή την αποκατάσταση φυσικών οικοτόπων και οικοσυστημάτων, επιλέξιμες δαπάνες είναι οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για τις εργασίες εξυγίανσης ή αποκατάστασης, μειωμένες κατά την αύξηση της αξίας της γης ή του ακινήτου.

9. Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να διευκρινιστεί ότι, έργα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού, δύνανται:

- είτε να κοινοποιηθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή με βάση τις Κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας» (2022/C 80/01),
- είτε να κοινοποιηθούν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή βάσει της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Το τμήμα 4.6 των Κατευθυντηρίων γραμμών του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας αφορά, μεταξύ άλλων, τις ενισχύσεις για την εξυγίανση περιβαλλοντικής ζημίας και την αποκατάσταση φυσικών οικοτόπων και οικοσυστημάτων.

Σημειώνεται ότι στο σημείο 280 της παρ. 4.6.2 των Κατευθυντηρίων γραμμών προβλέπεται ότι το παρόν τμήμα δεν εφαρμόζεται για ενισχύσεις για εξυγίανση ή αποκατάσταση μετά το κλείσιμο μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και μεταλλευτικές ή εξορυκτικές εργασίες,





στον βαθμό που οι εν λόγω ενισχύσεις καλύπτονται από το τμήμα 4.12 (ενισχύσεις για τη διακοπή εξορυκτικών δραστηριοτήτων).

Επιπλέον, σύμφωνα με το σημείο 288 της παρ. 4.6.4, «για επενδύσεις στην εξυγίανση περιβαλλοντικής ζημίας ή την αποκατάσταση φυσικών οικοτόπων και οικοσυστημάτων, επιλέξιμες δαπάνες είναι οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για τις εργασίες εξυγίανσης ή αποκατάστασης, μειωμένες κατά την αύξηση της αξίας της γης ή του ακινήτου. Οι αποτιμήσεις της αύξησης της αξίας της γης ή του ακινήτου λόγω της εξυγίανσης ή της αποκατάστασης πρέπει να διενεργούνται από ανεξάρτητο ειδικευμένο εκτιμητή.».

Παράλληλα, στα σημεία 284 & 285 της παρ. 4.6.3 διευκρινίζεται ότι:

«Με την επιφύλαξη της οδηγίας 2004/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ή άλλων σχετικών κανόνων της Ένωσης ( 125 ), οι ενισχύσεις για την εξυγίανση περιβαλλοντικής ζημίας, ... μπορούν να θεωρηθούν ότι λειτουργούν ως κίνητρο μόνο όταν η οντότητα ή η επιχείρηση που προκάλεσε την περιβαλλοντική ζημία δεν μπορεί να προσδιοριστεί ή να υπέχει εκ του νόμου ευθύνη για τη χρηματοδότηση των εργασιών που είναι αναγκαίες για την πρόληψη και τη διόρθωση της περιβαλλοντικής ζημίας σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Το κράτος μέλος πρέπει να αποδεικνύει ότι έχουν ληφθεί όλα τα αναγκαία μέτρα, συμπεριλαμβανομένων των νομικών μέτρων, για να προσδιοριστεί η υπεύθυνη οντότητα ή επιχείρηση στην οποία οφείλεται η περιβαλλοντική ζημία και να επιβαρυνθεί με τις σχετικές δαπάνες. Όταν η υπεύθυνη οντότητα ή επιχείρηση δυνάμει της εφαρμοστέας νομοθεσίας δεν μπορεί να προσδιοριστεί ούτε να υποχρεωθεί να επιβαρυνθεί με το κόστος, η ενίσχυση μπορεί να χορηγείται για τη στήριξη του συνόλου των εργασιών εξυγίανσης ή αποκατάστασης και μπορεί να θεωρηθεί ότι λειτουργεί ως κίνητρο. Η Επιτροπή μπορεί να θεωρήσει ότι μια επιχείρηση δεν μπορεί να υποχρεωθεί να αναλάβει το κόστος εξυγίανσης της περιβαλλοντικής ζημίας που προκάλεσε όταν έπαυσε να υφίσταται νόμιμα και καμία άλλη επιχείρηση δεν μπορεί να θεωρηθεί νόμιμος ή οικονομικός διάδοχός της ή όταν δεν υπάρχει επαρκής οικονομική εγγύηση για την κάλυψη του κόστους εξυγίανσης.».

10. Με βάση τα αναφερόμενα στις παρ. 2-9 ανωτέρω και την περιγραφή των επιλέξιμων προς χρηματοδότηση πράξεων του σχεδίου πρόσκλησης, αναφορικά με το θεσμικό πλαίσιο κρατικών ενισχύσεων, στο διατακτικό της πρόσκλησης έχει ορθώς περιληφθεί η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2016/C 262/01) σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ (σημείο 21) και ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης («Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός»), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Ωστόσο κρίνεται σκόπιμο στο διατακτικό:

- να διαγραφεί το σημείο 22 (Τον Κανονισμό (ΕΕ) 360/2012 της Επιτροπής της 25ης Απριλίου 2012, σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας, οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος) καθότι δεν διαφαίνεται να τυγχάνει εφαρμογής,



- να διαγραφεί το σημείο 25 (Το με αρ. πρωτ.92415/ΕΥΚΕ 6282/28-8-2017 έγγραφο της ΕΥΚΕ με θέμα «Οδηγίες και Παρότρυνση τήρησης διαδικασιών προς φορείς που εμπλέκονται στην χορήγηση κρατικών Ενισχύσεων») καθότι η εγκύκλιος αφορά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, ενώ η ισχύουσα εγκύκλιος (με Α.Π. 99801/ΕΥΚΕ-ΧΕ 1162/27-10-2023 Εγκύκλιος της ΕΥΚΕ-ΧΕ) έχει περιληφθεί στο σημείο 24
- να προστεθεί για ασφάλεια δικαίου ο Κανονισμός (ΕΕ) 2023/2831 της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.
- να προστεθεί η Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας (2022/C 80/01)».

Στο κεφάλαιο 4, «Επιλεξιμότητα», είναι αναγκαίο στο τέλος της παραγράφου 3.4 να προστεθεί «με την επιφύλαξη της τήρησης των κανόνων του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων» και να γίνει επίσης προσθήκη των εξής παραγράφων:

- ✓ Έργα/δράσεις που δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης θα εξεταστούν σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01). Στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης της προτεινόμενης δράσης να μην εμπίπτει στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να διασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση που παρέχεται για την υλοποίηση των έργων δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διεπιδότηση ή για έμμεση επιδότηση άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων του φορέα που υλοποιεί το έργο. Η αποφυγή της διεπιδότησης μπορεί να διασφαλιστεί με την τήρηση ξεχωριστών λογαριασμών, τον κατάλληλο επιμερισμό των δαπανών και με τη διασφάλιση ότι η δημόσια χρηματοδότηση δε στηρίζει άλλες δραστηριότητες
- ✓ Έργα/δράσεις που συνιστούν άσκηση οικονομικής δραστηριότητας ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης και θα εξεταστούν σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο των κρατικών ενισχύσεων (ΓΑΚ, Κατευθυντήριες Γραμμές). Στις περιπτώσεις που τελικά κριθεί ότι η προτεινόμενη δράση ή τμήμα δράσης εμπίπτει στο ανωτέρω θεσμικό πλαίσιο, υπάρχει η δυνατότητα δημόσιας χρηματοδότησής της μέχρι του ύψους της έντασης ενίσχυσης που προσδιορίζεται μέσω της χρήσης του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού ή των Κατευθυντηρίων Γραμμών.
- ✓ Για δράσεις που ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης και θα εξετασθούν στο πλαίσιο του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού, είναι απαραίτητο να περιέχονται στο φάκελο που θα υποβληθεί προς αξιολόγηση, στοιχεία προκειμένου να εξεταστεί η εκπλήρωση των προϋποθέσεων του Γενικού και Ειδικού Μέρους του Κανονισμού αυτού.
- ✓ Επισημαίνεται ότι, σε περιπτώσεις κρατικής ενίσχυσης, το ποσό που υπολείπεται της εγκεκριμένης συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης σε σχέση με το συνολικό κόστος του έργου, καλύπτεται από ίδιους πόρους του δικαιούχου, οι οποίοι δεν



εμπεριέχουν στοιχείο κρατικής ενίσχυσης. Σε αντίθετη περίπτωση θα επέρχεται μείωση του ποσού της συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης.

- ✓ Προκειμένου να αποφευχθεί η χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος κατά την υλοποίηση των Πράξεων είναι αναγκαίο οι προμήθειες/υπηρεσίες/εργολαβίες να πραγματοποιηθούν μέσω ανοικτής, διαφανούς, αμερόληπτης και άνευ όρων διαγωνιστικής διαδικασίας, με βάση τις διατάξεις της ισχύουσας εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας περί σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών.

11. Μετά την αξιολόγηση των υποβληθεισών προτάσεων και εφόσον προσδιοριστεί το κατάλληλο πλαίσιο κανόνων κρατικών ενισχύσεων στο οποίο εμπίπτει κάθε πράξη (π.χ. ενίσχυση συμβατή βάσει Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού, πράξη που δεν ενέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, κλπ.) πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε να διασφαλισθεί η τήρηση των όρων και προϋποθέσεων που προκύπτουν από το ανωτέρω αναφερόμενο θεσμικό πλαίσιο. Σημειώνεται ότι η τήρηση των όρων και προϋποθέσεων πρέπει να ελέγχεται τόσο κατά την αξιολόγηση των προτάσεων, όσο και κατά την παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων.
12. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην με Α.Π. 99801/ΕΥΚΕ-ΧΕ1162/27-10-2023 Εγκύκλιο της ΕΥΚΕ-ΧΕ με θέμα «Οδηγίες προς φορείς που εμπλέκονται στη διαχείριση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 αναφορικά με ζητήματα κρατικών ενισχύσεων»:
  - ⇒ Μετά την υποβολή των μεμονωμένων προτάσεων στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, κάθε πρόταση πρέπει να εξετάζεται διακριτά αναφορικά με την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης και την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού.
  - ⇒ Για την αξιολόγηση της πλήρωσης του κριτηρίου συμβατότητας της πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων, είναι αναγκαίο να συμπληρώνεται η λίστα ελέγχου περί ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης που έχει κοινοποιηθεί με τη με αρ. πρωτ. 115150 / ΕΥΚΕ4023 / 2.11.2016 επιστολή του ΓΓΔΕ & ΕΣΠΑ και, σε περίπτωση εφαρμογής του ΓΑΚ, οι λίστες ελέγχου των γενικών και ειδικών όρων εφαρμογής του ΓΑΚ που έχουν κοινοποιηθεί με την με Α.Π. 33004/ΕΥΚΕ1321/24.03.2016 επιστολή της ΕΥΚΕ, αντίγραφα των οποίων πρέπει να τηρούνται στο φάκελο της πράξης.
  - ⇒ Σε περίπτωση έκδοσης απόφασης ένταξης πράξης στο πλαίσιο του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού (ΓΑΚ), η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης πρέπει άμεσα να συμπληρώσει και να διαβιβάσει την ΕΥΚΕ το Παράρτημα ΙΙ του Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 651/2014 (ΓΑΚ) που περιλαμβάνει συνοπτικές πληροφορίες σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις που απαλλάσσονται σύμφωνα με τους όρους του εν λόγω Κανονισμού, προκειμένου η ΕΥΚΕ να προβεί στην ηλεκτρονική υποβολή της πράξης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού) μέσω της ηλεκτρονικής εφαρμογής SANI, εντός των καθορισθέντων χρονικών ορίων που τίθενται στο άρθρο 11 του ΓΑΚ.
  - ⇒ Επιπλέον, σε περίπτωση έκδοσης απόφασης ένταξης πράξης στο πλαίσιο του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού (ΓΑΚ) και σε περίπτωση που η χορηγηθείσα κρατική ενίσχυση αφορά σε ποσό 100.000 € και άνω, η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης πρέπει να αποστέλλει στην ΕΥΚΕ τα στοιχεία που απαιτούνται για τη δημοσιοποίηση χορηγηθείσας μεμονωμένης κρατικής ενίσχυσης στην εφαρμογή ΤΑΜ (Transparency Award Module) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, κατ' εφαρμογή της με αρ. πρωτ.





12163/ΕΥΚΕ/4902/27.01.2017 επιστολής της ΕΥΚΕ με θέμα «Υποχρέωση και διαδικασίες δημοσίευσης στοιχείων χορηγούμενων κρατικών ενισχύσεων».

Η παρούσα γνωμοδότηση παρέχεται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της ΕΥΚΕ-ΧΕ και περιορίζεται στην παροχή απόψεων σχετικά με τη συμμόρφωση του υπό κρίση μέτρου με τους κανόνες Ανταγωνισμού και Κρατικών Ενισχύσεων της ΕΕ. Επισημαίνεται ότι δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της ΕΥΚΕ-ΧΕ η αξιολόγηση οποιαδήποτε άλλης πτυχής των μέτρων, περιλαμβανομένων θεμάτων που άπτονται του δικαίου περί δημοσίων συμβάσεων.

Οι απόψεις της ΕΥΚΕ-ΧΕ βασίζονται αποκλειστικά στις πληροφορίες που παρείχε εγγράφως η οικεία Διαχειριστική Αρχή. Εάν οι παρασχεθείσες πληροφορίες αποδειχθούν ελλιπείς ή εσφαλμένες, η ΕΥΚΕ-ΧΕ διατηρεί το δικαίωμα να επανεξετάσει τις απόψεις της σε σχέση με αυτές που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο.

Παραμένουμε στην διάθεσή σας για οποιαδήποτε συνδρομή.

**Ο Προϊστάμενος της ΕΥΚΕ-ΧΕ**

**Ευάγγελος Στουραϊτης**

Εσωτερική Διανομή (Ηλεκτρονικά):

- Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ)
- Γραφείο Γενικής Διεύθυνσης Θεσμικής και Επιχειρησιακής Υποστήριξης ΕΣΠΑ
- Ε.Υ.Κ.Ε.-Χ.Ε.



Με τη συγχρηματοδότηση  
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

